

“Humor je nebezpečná strategická zbraň kterou používá krajní pravice na internetu.” To není vtip ale odborná studie vypracovaná pro Evropskou komisi. Po zákazu tancovat přijde zákaz humoru. Šokovaný Orwell v hrobě jen žasne

- CZ24 News | 30. července 2021

EU: Nebezpečná a decentralizovaná krajní pravice používá na internetu „strategickou zbraň“. Humor. K tomuto závěru dospěli dva němečtí odborníci na radikalizaci, Maik Fielitz a Reem Ahmedová a sepsali o tom materiál pro Evropskou komisi. Vtípky a memy prý mohou mladou generaci znecitlivět, a tak ji postrčit k násilí na menšinách. Na stránkách dokumentu popisují údajné taktiky ultrapravice a také dávají doporučení, např. aby se ti, kdo se zabývají prevencí, začali v jinotajích a náznacích orientovat. „Občanské vzdělávání by také mělo hrát klíčovou roli v potírání a konfrontování mýtů, které kolují v těchto on-line komunitách a i jinde,“ píší.

„Už to není legrace. Jak ultrapravicoví extremisté používají humor“ [zní název dokumentu, který pro Evropskou komisi zpracovali experti spolupracující s evropskou sítí zkoumající radikalizaci \(RAN\)](#). Němečtí experti Maik Fielitz a Reem Ahmedová tvrdí, že humor se stal hlavní zbraní, kterou extrémní hnutí podkopávají otevřenou společnost a snižují bariéry vůči násilí. A „hravě“ ukazují rasismus.

Tzv. alt-right (alternativní pravice) prý extrémní pozice zahalila do hávu ironie a smazává rozdíly mezi „vylomeninami“ a „potenciálně radikalizujícím poselstvím“. „Výsledkem je nihilistický humor namířený proti etnickým a sexuálním menšinám, který by měl vyvolávat násilné představy – a nakonec i činy,“ tvrdí dvojice německých autorů. A varují před tím, že nová generace extremistů není organizovaná, takže prevence bude muset probíhat na sítích.

Odkazují se například na útok na Novém Zélandu, kde pachatel používal on-line slang stránek 4chan a 8chan a nebyl předtím trestaný, ani nebyl spojen s extrémistickými kruhy. Dle Fielitze a Ahmedové se vynořil z „digitální subkultury“, která své účastníky cynickým humorem znecitlivuje vůči násilí. „Uživatelé těchto fór (4chan a 8chan) přelakují ultrapravicové extrémistické ideologie a učiní je atraktivními pro nové cílové skupiny, o kterých odborníci a zákonné složky nemají ani ponětí,“ tvrdí experti. Humor jim prý pomáhá jedince vnořit do extrémistických ideologií, „které přispěly k nejhorším násilným činům 21. století.“ O jaké násilné činy se konkrétně jednalo autoři nezmiňují.

„Analýza strategického použití humoru nám tak může poskytnout vodítka, co činí ultrapravicové extrémní ideje tak atraktivní pro generaci, která je na sítích doma, a jak se digitální kultura stala faktorem ve vyvolávání a ovlivňování masového rasistického násilí,“ píše Ahmedová a Fielitz.

Podle nich jsou experti zaskočeni tím, jaké nové formy má „extrémistická komunikace“ v digitální éře a místo až nábožného fanatismu používají tyto kruhy „infantilní vylomeniny“, dvojsmysly a

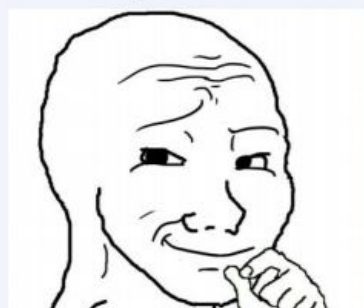
nihilismus. Už prý Ku klux klan i nacisté používali humor k tomu, aby stmelili svou skupinu. „Tito aktivisté se naučili, že smích je důležitý pro posílení kolektivní identity a také pro rozšíření idejí dále,“ píší s tím, že dotyční zvolili satiru a transgresivní humor v boji proti liberální demokracii a její politické korektnosti, „která je prezentována jako prudérní a blahosklonná“. A dotyční se pak stylizují do role bojovníků proti politické kultuře, která údajně potlačuje svobodu vyjádření.

Urážlivé výroky jsou pak podle autorů skryty v humoru, aby byly lépe stravitelné pro politický mainstream. „Pokud jde o ultrapravicový extremismus, humor pomáhá předefinovat nenávistné ideologie, a tak otupuje odpor, který by jinak u širší veřejnosti vyvolal,“ tvrdí výzkumníci. A dodávají: „A také pomáhá zamaskovat vlastní barbarství a ignorovat následky toho, co jedinec hlásá a dělá.“

Dokument obsahuje i příklady memů, které si extremisté údajně zprivatizovali pro vlastní potřebu, například tzv. Wojak, který dříve vyjadřoval různé emoce, má teď podle Fielitze s Ahmedovou „u liberálů prázdný výraz, což má naznačit, že ‚normálové‘ nepochybují o informacích, které přicházejí od mainstreamových médií a politiků“. Tvrdí, že ultrapravice věnuje produkci memů hodně času a energie. „I když se tyto obrázky mohou zdát nevinné, jsou důležité, protože nabízejí nízký práh jak interagovat s extrémistickými idejemi,“ varují autoři. A jako důkaz považují reakce na těchto fórech na útok na Novém Zélandu.

Příklady memů údajně kooptovaných krajní pravici

Memes are cultural units of meaning ⁽⁹⁾ (image, text or audio fragments) that develop and spread virally by copying or combining with other units. Memes have become a central means of online communication and can influence how we see the world and thereby shape our views. Internet memes consist of images, captions or GIFs. Anyone can create, edit and share a meme. Limor Shifman argues that funny or ironic memes in particular have the power to foster political and social participation ⁽¹⁰⁾.



(1) The original iteration of the Wojak meme expressed emotions such as melancholy, regret or loneliness. It has gradually been adapted and advanced by far-right meme culture to portray liberals with blank expressions. The aim here is to show that “normies” do not question the information that comes from mainstream press and politics.

(2) The Doge meme is one of the most famous internet memes, which has been adapted in various ways to tease a kind of outdated humour and style of individuals and politicians. In far-right circles, it has often been combined with Nazi memorabilia to trivialise violence by the SS and Wehrmacht.

(3) The Pepe the Frog meme has been appropriated by far-right online activists. It symbolises “a kind of superior nonchalance toward others, helping to normalize hostile attitudes toward minorities and political opponents” as well as “a kind of anti-elite arrogance and condescension” ⁽¹²⁾. It has become the icon of the alt-right.

Autoři tvrdí, že pokud jsou jedinci dlouhodobě vystaveni antisemitickému a rasistickému humoru, tak jsou tyto myšlenky normalizovány. A také že ultrapravicovní „lídři“ vyzývají své následovníky, aby tento humor šířili dál ve společenské debatě, a tak rozšiřovali „Overtonovo okno“. Na mainstreamových sociálních sítích prý extremisté používají „umírněné“ memy, aby se vyhlili cenzuře

od velkých technologických společností. Ale i ty jsou prý „drogy, které vedou k extrémnějším částem krajně pravicové ideologie“. Sami uznávají, že řada těchto obrázků je zcela v mezích zákona, ale jsou prý „potenciálně radikalizující“ a „obtížně rozeznatelné a ještě hůře odstranitelné“.

„Krajně pravicové digitální subkultury jsou většinou imunní vůči demokratickému zásahu, protože jsou skeptické vůči všem vlivům z vnějšku. Když nemluvíte urážlivým jazykem těchto oddělených komunit, tak je těžké prezentovat protiargumenty. Co víc, vzhledem k tomu, že řada těch na krajně pravicovém spektru má za to, že jsou obětmi spiknutí elit, které má za cíl oslabit nebo vymazat západní kulturu nebo bělochy, tak demokratická intervence od těch, koho vnímají jako nepřátele, se setkává s odporem. Ti, kdo se proti krajní pravici ozývají, jsou často hanobeni, trolleni, obviňováni, že jsou příliš citliví a konfrontováni s tvrzením, že se jedná jen o legraci. Ale zároveň, pokud je vypnete a seberete jim možnost projevu, tak posilujete narativ, že svoboda projevu je jen pro mainstreamové elity, a tak můžete posílit krajní pravici,“ píše Fielitz s Ahmedovou a tvrdí, že znečitlivění může vést ke skutečnému násilí.

Uvědomují si také, že ti, kdo se normálně snaží o prevenci, většinou vyrůstali před nástupem internetu, takže se v této subkultuře nevyznají.

Mají také několik doporučení. Jednak zvýšit internetovou gramotnost, aby se ti, kdo se zabývají prevencí, v prostředí údajně využívaném krajní pravici, vyznali a působili při komunikaci s mladými lidmi autenticky. Až se odborníci na prevenci budou schopni v této subkultuře vyznat, tak ji mají začít monitorovat a „pomáhat mladým lidem identifikovat potenciálně škodlivý a nenávistný obsah“. Ale také se mají poučit z minulých chyb, aby náhodou nepomáhali poselství extremistů a teroristů šířit.

„Jakýkoliv zásah proti rasistickému a krajně pravicovému humoru musí mít co nejmenší nezamýšlené účinky. Jen málo věcí tak hraje do karet krajně pravicovým aktivistům jako skandalizovaná a přehnaná reakce, která se mine účinkem. Humorné kampaně jsou dělané tak, aby vyvolaly přehnanou reakci a staly se tak známými,“ varují.

Pracovníci v oboru prevence a žurnalisté si tak mají dát pozor, aby neskočili na špek. Tento extrémní humor prý mají dát do karantény a nerozšiřovat ho. Ale mají dle autorů vyvracet obsah, pokud přesáhne určitou mez a také se snažit porozumět, proč lidé „toxický obsah“ sdílejí. A upozorňovat, odkud tento obsah pochází.

Podle Fielitze a Ahmedové je také nutné se smířit s tím, že prevenci je třeba dělat anonymně, protože kdo se přizná, že chce šířit osvětu, ten diskusi většinou ukončí. Ale podle nich je možné spolupracovat s tzv. influencery (tedy lidmi, kteří mají v on-line prostředí dosah) a s „progresivní komunitou“.

„Občanské vzdělávání by také mělo hrát klíčovou roli v potírání a konfrontování mýtů, které kolují v těchto on-line komunitách a i jinde,“ doporučují odborníci na extremismus. Varují, že se nejedná jen o nějaký přechodný stav. „Když extremisté šíří svou ideologii jako transgresivní vtípky, tak nabízejí nové pohnutky k jednání v zájmu národa nebo rasy a říkají tím, že násilí na menšinách je zábava. Ale tyto žerty už nejsou vtipné. Násilné představy vetkané do těchto vtipných narativů mohou vést k masovému násilí a také tak musí být potírány,“ píše Fielitz a Ahmedová závěrem.

Dodejme, že hned v úvodu se píše, že dokument je určený pro Evropskou komisi, ale obsahuje pouze názory autorů. „Evropská komise není zodpovědná za následky plynoucí z užití této publikace,“ je psáno doslova.